

VERBETERING VAN HET HYPOTHEEKWEZEN.

Het is treurig maar buiten tegenspraak, dat de wetgevende fabriek bij ons zwaar en moeilijk werkt. In het wetenschappelijk debat valt dikwijls lusteloosheid op te merken bij gebrek aan bouwmeesters; ook wel eens het omgekeerde van dat laatste verschijnsel, nl. te groote veelvuldigheid van bouwmeesters met zeer uiteenlopende plannen, waardoor soms meer afgebroken dan opgebouwd wordt.

Kan de aandacht van het algemeen niet te dikwijls gevestigd worden op dit bedenkelijk verschijnsel, 't welk zoo stremmend werkt op onze ontwikkeling, het is hier evenwel niet de meest geschikte plaats om te spreken over de roeping en den plicht der vertegenwoordiging. Maar allen die het vaderland beminnen, zullen wel doen, telkens waar dat gepast is, hunne stem daarover te doen hooren.

Is partieele voorziening op het gebied der wetgeving zeker gevaarlijk voor het leidend beginsel, wij zijn sinds geruimen tijd onbekrompen genoeg geworden, om ons over het te streng daaraan vasthouden heen te zetten, en ontvangen, ten allen overvloede, nog dagelijks lessen in die leer.

Willen wij niet op dit thema voortgaan, nog minder uitweiden over persoonlijk, lokaal en partij belang, dat mede zijn noodlotigen invloed doet gevoelen, het zal — waar het vaststaat dat onze wetgevende fabriek, door welke oorzaken dan ook, zwaar en moeilijk werkt, — wel niet noodig zijn, veel woorden te bezigen om de wenschelijkheid aantetoonen, dat men zich vergenoege met partieele herziening, hoeveel bezwaren dan ook in het afgetrokkene aan dien weg mogen verbonden zijn.

En is, bij de onmogelijkheid om meer te verkrijgen, die weg in vele belangen hoogst wenschelijk, het is inzonderheid het geval bij het vak waartoe ik behoor. Wij Nederlanders geven ons in het algemeen te weinig rekenschap van de ondervinding, welke men elders heeft opgedaan. Soms vervalt men echter ten onzent in

een geheel ander uiterste en copieert de buitenlandsche wet, gelijk met vele onzer organieke wetten het geval was.

De wet is over het algemeen in Nederland nog te weinig geliefd en geëerbiedigd, en in dat opzicht zijn wij nog verre verwijderd van de kennis en de betrachting der ware vrijheid. Laat de wetgever daaraan tegemoetkomen door haar te doen zijn een afdruk van de zeden en gewoonten van het volk, en haar zoo samenstellen, dat zij kan worden opgevolgd. Stelt stilzwijgende berusting in een stand van zaken, welken men afkeurt, medeplichtigheid daar, ik meen mij te mogen vleien, dat men mij althans daarvan niet zal betichten, maar er behoort een groote lust toe om het algemeen belang te bevorderen, om in zijne pogingen daartoe voorttegaan. En het leed dat men iemand aandoet, door diens persoon en bedoelingen verdacht te maken is nog het minst; erger, eindeloos erger is het, dat men daardoor belet, dat die pogingen dat nut stichten voor de maatschappij, wat anders mogelijk zou zijn geweest. Zal men in deze onvolkomen wereld wel altijd te veel blijven hechten aan den persoon, die wat zegt, en onderzoek doen naar zijne bedoeling en zijn belang, (in het eerste waarvan men daarbij zich dikwijls zal vergissen), in plaats van op den voorgrond te stellen de waarde van het gezegde zelf, het is zeer toe te juichen, dat vakverwanten zich vereenigen. Aan hunne meening, vastgesteld na een debat, zal men in den regel althans meerdere waarde kunnen toekennen, dan aan die van een individu en, zal zich bij eene corporatie de invloed van het eigenbelang ook wel doen gevoelen, die corporatie kan zoo niet verdacht gemaakt worden als de enkele individu. Ook uit dien hoofde verdienen de samenkomsten van Hypotheekbewaarders en Landmeters van het Kadaster alleszins goedkeuring. Van die bijeenkomsten in 't jaar 1871 zijn verslagen openbaar gemaakt, niet van de latere bijeenkomsten, welke de bewaarders hielden. De landmeters kwamen, naar ik meen, niet nader bijeen, maar zijn voornemens dat eerlang te doen. Op de bijeenkomsten der hypotheekbewaarders in 1874 en 1875 gehouden, mocht ik, tot mijn leedwezen, niet tegenwoordig zijn, en kan ik dus daarvan geene breedvoerige mededeelingen geven. Ik zoude mij ook, gesteld dat ik er toe in staat ware, moeten vergewissen, dat men die openbaarmaking op grooter schaal dan men aan de betrokken Ministers heeft gedaan, wenscht, en ik ben zeker ten eenenmale buiten staat eenig gevoelen uit te spreken, in hoeverre de pogingen, door de bewaarders in het werk gesteld, eenigen invloed hebben ge-

oefend op het initiatief door onze Ministers van Justitie en Financien genomen. Zeker is het, dat wij in hen mannen begroeten die, na overtuigd te zijn geworden, zullen weten te handelen.

Ik mag voorts nog vermelden, dat alle inlichtingen ook van de samenkomst van Mei 1875, mij met de meeste welwillendheid zijn verstrekt geworden.

Is het mijn voornemen niet mij thans in de literatuur van dit onderwerp te begeven, (voor de daartoe bevoegden zal men mij echter altijd bereid vinden tot een wetenschappelijk debat, voor zoover althans mijne krachten reiken,) ik wensch hier uitsluitend optreden voor het in die zaken minder ervaren publiek, en zal dus trachten, zonder omhaal van woorden, een paar eenvoudige quaesties zoo eenvoudig mogelijk in het licht te stellen, dat de urgentie blijke.

Er is, gelijk men weet, op voordracht van den Minister Borret, bij Kon. besluit van 9 Februarij 1867 N°. 58 eene staatscommissie in het leven geroepen *voor de herziening der wetgeving op de eigendomsoverdracht van onroerende goederen, het hypotheekstelsel en het notariaat.*

Die commissie heeft, onder dagteekening van 21 April 1870, haar verslag aan den Koning uitgebracht. Op voorstel der Ministers van Lilaar en van Bosse, heeft de Koning, bij besluit van 27 Juni 1870, die Ministers gemachtigd de overweging der door de commissie geleverde ontwerpen van wet aanhangig te maken bij den Raad van State. Al ben ik niet ten eenenmale onbekend met de oorzaken, door welke die ontwerpen het binnenhof niet hebben mogen bereiken, wil ik, bij gebreke van officieele gegevens, mij daarin liefst niet verdiepen.

Ik zie ook, voor het oogenblik, niet het minste nut van op nieuw critiek te gaan oefenen op de wijze van samenstelling dier commissie en haar voorstellen; ook bij groot verschil van gevoelen met de voorstellen der meerderheid inzonderheid, geloof ik nog, het verslag dat in 1870 is uitgekomen bij de gebroeders Belinfante te 's Gravenhage en dat voor het publiek verkrijgbaar is gesteld, te mogen noemen een stuk van blijvende waarde. Maar ik ontzeg, op gronden door mij destijds breedvoerig ontwikkeld, alle waarde aan het getuigenis der ambtenaren, die destijds als deskundigen zijn gehoord geworden. En dat getuigenis gaf, ten onrechte, crediet aan de gedane voorstellen.

Op het standpunt waarop wij ons nu bevinden en waarop het tegenwoordig kabinet zich, naar mij voorkomt, mede zeer te recht

plaatst, om zich, daar de nood dreigt, met partieele herziening te vergenoegen, is het niet noodig, ja veel eer schadelijk, dat men ga twisten over zaken, welke men thans niet wil regelen. Bepalen wij ons dus tot het voorgestelde wetsontwerp, bij Kon. Boodschap dd. 21 Mei 1875 ingediend, tot *wijziging en aanvulling van sommige artikelen van het Burg. Wetboek, en van de wet van 30 December 1839 (Stbl. no 58)*.

Alle mannen der praktijk vinden betere waarborgen voor de deugdelijkheid der doorhaling en de periodieke vernieuwing der inschrijving dringend noodig. Verzette zich vroeger de wetenschap vooral tegen het laatste, zij heeft zich meer en meer aan onze zijde geschaard, men denke aan mijne profetische drukfout in het Bijblad van de Economist over 1867 bladz. 212.

Zeker, het zou oneindig beter zijn, dat men die vernieuwing konde missen, maar dat is dood eenvoudig onmogelijk, allermeeest bij het veel beter, maar ook tevens veel meer gecompliceerd stelsel, van den hypotheccairen stand aan te teekenen bij de perceelen. In het zoo veel minder volkomen, maar tegelijk in de boekhouding veel eenvoudiger Fransche stelsel, bestond zelfs de vernieuwing, welke wij, in een onbewaakt oogenblik, hebben afgeschaft, zelfs toen nog het Code Napoleon hier van kracht was. De enkele tegenstanders der vernieuwing zullen wel doen met, voor zij verder een' maatregel bestrijden, door nagenoeg iedereen onvermijdelijk gekeurd, eens eenige kijkjes te gaan nemen in enkele der meest gecompliceerde rekeningen. En als zij dan met kennis van zaken kunnen oordeelen, meen ik er mij mede te mogen vleien, dat zij zich aan onze zijde zullen scharen. Zij mogen dan gerust de vernieuwing een kwaad noemen, (ik ben niet geneigd dat tegengespreken) mits zij slechts zeggen „een noodzakelijk kwaad.”

De genoemde staatscommissie heeft dan ook met eenparigheid geadviseerd tot de vernieuwing, en met meerderheid tot de tienjarige vernieuwing.

Meerdere waarborg voor de deugdelijkheid der doorhaling wordt evenzeer door het publiek belang geboden; de goede trouw in Nederland heeft ons tot dusverre nog geene, althans weinig voorbeelden doen zien van geleden schade door de mindere deugdelijkheid der wet. Bezwaren van geldelijken aard vooral zijn zeker aan die betere regeling verbonden. En dat de eene bewaarder lastiger en meer eischend zal zijn dan de andere, dat hij vooral lastig moet zijn, die geheel onbekend is met de relatien der betrokkenen, ik kan noch mag dat ontkennen. Enkelcn zijn mogelijk

jaloersch over de rechtsmacht den bewaarder op te dragen, en rekenen hem voor de vervulling dier taak onbevoegd. Nu, die voorrechten, welke men den bewaarder wil verleen, koopt hij duur. Hij zou in vele gevallen onbevoegd zijn, meent men, en men geeft de voorkeur aan de tusschenkomst van de magistratuur zoo als b. v. in Oostenrijk. Over de bevoegdheid wil ik nu niet twisten, maar het meerendeel der pruttelaars zoude, geloof ik, ons wel geen recht duidelijke voorstelling kunnen geven van het Oostenrijksche stelsel; de kennis van de meesten hunner zal zich wel bepalen tot de wetenschap, geput uit een enkele brochure, dat daar de tusschenkomst van de magistratuur gevorderd wordt. Al zouden dan ook de rechtsgeleerden bij ons geschikt moeten gemaakt worden voor hun nieuwen werkkring en voorloopig zeker geheel loopen aan den leiband van de bewaarders en hun klerken, zou ik niet aarzelen, ware dat bij ons bereikbaar, mij in beginsel te verklaren voor een stelsel zooals in Oostenrijk, maar bij de toenemende moeielijkheid, waarmede in Nederland de wet geboren wordt en bij den hoog gestegen nood, vind ik het geen vaderlandslievende daad een utopie na te jagen en de spraakverwarring te vergrooten. Ware ik voor dat laatste niet zoo geheel erg bevreesd, ik zou ten dezen aanzien de rechten maar ook de verplichting van het notariaat wenschen te zien uitgebreid. De Notaris die tot partijen in dadelijke aanraking komt en veelal met de relatien bekend is, kan met minder kosten en beter dan de bewaarder, zich vergewissen van de bevoegdheid van partijen. Indien hij die, na onderzoek, op zijne persoonlijke verantwoordelijkheid constateerde, zou de bewaarder daarop moeten kunnen afgaan. Maar, al ben ik ook vast overtuigd, dat de zaak veel beter op die wijze geregeld zou worden, dat voorstel, 't welk ook eene nieuwe regeling der verantwoordelijkheid van de notarissen en een borgtocht voor hunne handelingen noodig zou maken, zou op dit oogenblik een alles afdoende exceptie zijn tegen het voorstel van wet, en de regeling doen verschuiven *ad kalendas Graecas*.

Afgescheiden hiervan, wil ik den wensch openbaren, dat de Regeering zich voortaan ook houde aan de wet, welker nakoming zij den burgers oplegt. De veelvuldige ervaring dat de wet voor haar niet blijkt geschreven te zijn, maakt toch een recht treurigen indruk.

De opmerking zij mij verder veroorloofd, dat bij de aanneming van het ontwerp nieuwe boeken zullen noodig zijn, zoowel Algemeene Registers, Tafels, als Perceelwijzers. De laatste kan en be-

hooren, wat de verbanden betreft, rechtstreeks te verwijzen naar het register van inschrijving; wel zoude ik gaarne het algemeen register doen vervallen, dan ik wensch, bij wijziging, de boekhouding zoodanig te zien ingericht, dat zij de bezwaren, welke zich ongetwijfeld zullen doen gevoelen bij eene eventueele afscheiding van de Hypotheken en het Kadaster niet vergroot. En dat het binnen een waarschijnlijk niet te lang tijdsverloop tot die afscheiding moet komen, wordt door velen geloofd en door mij volstrekt niet weersproken. De zoo belangrijke vermeerdering van den kadastralen arbeid en de toevoeging van werk van meerdere beteekenis (en men hoopt dat het laatste woord in gewenschte verbeteringen nog geënzins gesproken is) eischt geheele toewijding, die met geen mogelijkheid te vorderen is van een ambtenaar met andere zeer verantwoordelijke functien belast. Verdeeling van den arbeid, welke altijd een zoo gezegenden invloed op het gehalte daarvan uitoefent, is hier ten eenenmale onvermijdelijk.

Ik zoude gaarne nog wel eens overwogen wenschen te zien, of er ook onoverkomelijke bezwaren bestaan tegen de afsluiting van het tijdvak en, om al de inschrijvingen, onverschillig hun levensduur, die op den tijd der invoering van de wet bestaan, binnen een niet te engen termijn, te doen overbrengen in nieuwe registers. Dat zulks voor eenige meerdere kosten ten aanzien van die inschrijvingen, welke nog geen 10 jaar oud zijn, een groot gemak wezen, bepaaldelijk de gelegenheid zou aanbieden, om de nu bestaande registers wel niet te kunnen vernietigen maar spoediger voor het dagelijksch gebruik te kunnen missen, zal ik wel niet in het licht behoeven te stellen.

Het verwekt bevreemding, te meer nog waar de staatscommissie het gebruik van gedeeltelijke perceelen zoodanig wil bemoeielijken, dat het als het ware met een verbod gelijk stond, dat het ontwerp nu daaromtrent niets bevat. Ik zoude wenschen die vernieuwing verplichtend te stellen, binnen het jaar dat het verbodene op nieuw onder een zelfstandige kadastrale aanduiding was bekend geworden; dergelijke bepaling zou ik ook wenschen bij grensverandering en overgang tot een ander arrondissement. Men zie de punten 6 en 7 in het verslag van het verhandelde op de vergadering van hypotheekbewaarders in Juni 1871 te Arnhem gehouden (uitgegeven bij Willem J. Gordon te Gorinchem, Aug. 1871).

Ik ben, bij de moeielijkheid van de geboorte der wet, zeer huiverig de aanneming der gewenschte verbeteringen door de toevoeging

van andere hoogst noodzakelijke eischen te belemmeren, maar mij dunkt, dat het hier anders een zeer gepaste gelegenheid is de vaste lokalen en de verkorte dubbele boekhouding, de eene bewaring wederkeerig voor de andere, ter sprake te brengen. Ik zou den lezers beleedigen met hun te willen aantonen, dat men bij het ongeluk van vernieling, geheel of gedeeltelijk, van die ontschatbare archieven, gaarne een honderdvoudig offer zoude over hebben van de kosten, benoodigd voor die vaste lokalen en die dubbele boekhouding. Maar het is en blijft in Nederland als van oudsher, het kalf moet eerst verdrongen zijn, eer men den put dempt.

Het zal zeker, — al erken ik gaarne dat zulks de aanneming van het wetsontwerp, zooals het daar althans ligt, in den weg zal staan, — niet ongepast worden gerekend even stil testaan bij de belangen der personen, die niet bevoegd zijn voor zich zelf te zorgen, als minderjarigen, onder curatele gestelden, gehuwde vrouwen enz. Waren zij onder vigeur van het Code Nap. zeker van vrij wat beter conditie, men zal, hoezeer dat met hun belang overeenstemt, daarom dat gedrochtelijk stelsel niet terugwenschen. Hoe het gewerkt heeft zonder groote schokken en nadeelen was mij altijd een raadsel.

De aansprakelijkheid van den toezienden voegde kan, bij gemis van gegoedheid, weinig waarborgen aanbieden; hij kan overleden zijn, 't geen niet altijd aan den kantonrechter bekend wordt; de aansprakelijkheid van zijne erfgenamen voor eenig door hem gepleegd verzuim kan na verloop van jaren groote moeielijkheden geven, en hem wordt, in elk geval, door de verplichting tot vernieuwing der inschrijving bij vergelijking van den thans bestaanden toestand, een nieuwe last en verantwoordelijkheid opgelegd. Ook voor het belang van gehuwde vrouwen, die hypotheek bedongen en dat recht uitgeoefend hebben op het goed hunner echtgenooten, is de vernieuwing nadeelig; er kan en zal zeker, tijdens het huwelijk, eenige pressie worden uitgeoefend, opdat de vernieuwing niet plaats vinde. De zorg van bloedverwanten, die bij het huwelijk een waakzaam oog houden op de belangen der aanstaande echtgenooten, wordt, gedurende het huwelijk allengkens slapper, ja houdt eindelijk geheel op. Moet dat een en ander ons een overigens gewenschten maatregel niet doen terughouden, nog minder doen terugkeeren tot het veroordeeld fransch stelsel, hypotheek zonder inschrijving; mag het zelfs geene uitzondering toelaten, dat zulke hypotheeken stand zouden houden zonder ver-

nieuwing, ik zoek gaarne een uitweg om het kwaad te keeren, en meen dien te vinden in eene verplichte kennisgeving van de bewaarders aan de kantonrechters en in eene ambtshalve vernieuwing door de zorg dier laatste ambtenaren.

Weet iemand er nog een beter middel op, om te waken over de belangen dier personen, voor welke de wetgever zeker een dubbele zorg moet dragen, zonder inbreuk althans op de aan te nemen beginselen, het zal mij aangenaam zijn dat te vernemen.

Ik heb niet de minste geneigdheid om te beweren, dat de bekende rechtsspraak van den hoogen raad, betrekkelijk het onderzoek naar de bevoegdheid van partijen, die de toestemming verleenen tot doorhaling eener inschrijving, niet op de wet zou gegrond zijn, maar dat is zeker, dat zoo die uitlegging juist is, wat men voor waar moet houden, de betrokken wetabepaling al zeer ondoelmatig is en het publiek aan de grootste nadeelen blootstelt.

Het onderzoek of er nog eene inschrijving openstaat is doorgaans zeer onvoldoende en bepaalt zich veelal, om kosten te ontgaan, tot de laatste rekening; blijkt de inschrijving daaruit niet, dan meent men gerust te kunnen wezen, doch heeft er niet de minste reden toe. Het zou aan eigenbaat worden toeschreven, indien een bewaarder de raadpleging ook van vorige rekeningen opdrong, en aanspoorde tot een onderzoek naar de bevoegdheid van partijen, die toestemming tot de doorhaling verleend hadden. En toch, een en ander is in den tegenwoordigen stand der zaken hoogst noodig. Maar 19/20 van het raadplegend publiek zal niets van de zaak begrijpen en zeer zeker denken, ook al legt men hun het bekende arrest van ons hoogst rechterlijk lichaam voor, dat het den bewaarder te doen is om eene hooge declaratie te maken en niets meer. Verlangt men officieele stukken, nl. staten van bestaande, of certificaten omtrent het niet bestaan van inschrijvingen, zoo worden natuurlijk door den benoemden alle rekeningen geraadpleegd, die betrekking hebben op het perceel zelf, ook onder de voormalige kadastrale aanduiding, een zeer tijdrovend, lastig en hoogst verantwoordelijk werk. Maar deze stukken waarborgen het publiek alleen een materieel feit, namelijk den inhoud der registers, geenszins, dat die inhoud is zooals behoort. Er kunnen naar de bestaande wet, volgens de uitlegging daarvan gegeven door ons hoogst rechterlijk college, nog vele andere inschrijvingen, die dan doorgehaald zijn op toestemming van onbevoegden, bestaan, en zij houden nu, al zijn ze doorgehaald,

hun kracht. 't Is zoo bevreemdend, dat men er om zou moeten lachen, gold het niet een zoo ernstige zaak en die belangrijke nadeelen kan veroorzaken.

Maar genoeg hiervan; ik vereenig mij volgaarne met de wijzigingen door de Regeering voorgesteld, liefst aangevuld en uitgevoerd op de wijze zooals ik aangaf, en bracht ik er niet dadelijk onderscheidene andere mede gewichtige punten bij, welke evenzeer regeling eischen, 't was maar, omdat ik zelf inzies, dat wij ons met partieele wijzigingen moeten vergenoegen en dat de kans op de verwezenlijking te geringer wordt, naar mate men meer vraagt.

Doorloopen wij nu het wetsontwerp, om te zien of (onverlet mijne verdere wenschen), de redactie ook aanleiding geeft tot opmerkingen.

Art. 1 geeft, in verband tot de aantenemen vernieuwing der inschrijving, aan art. 1236 B. W. een nieuwe redactie en daarin wordt ongeveer textueel overgenomen het tegenwoordig art. 1232 B. W., dat voor zoover ik weet, nimmer ergens nageleefd is. Is er partij veel aan gelegen, dadelijk deel en nummer van het nog altijd zeer oneigenaardig zoogenaamd *hulpregister* te kennen, de bewaarder zal daar, zelfs aan het drukste kantoor, als er geen algemeene vernieuwing plaats vindt of men is niet op de kentering van een deel, in den regel altijd onmiddellijk toe in staat wezen. Wil men een wettelijken termijn, men stelle die voor de opgave van deel en nummer op 24 uren, voor de teruggave van een stel der borderellen, voorzien van het bewijs van inschrijving, op drie dagen. Deze termijnen zullen in den regel zeer voldoende zijn voor ieder bewaarder, die ordelijk is in zijn werk.

Maar liever, de bepaling gelijk ik aangaf.

Eene dadelijke afgifte van het borderel en latere terugbrenging daarvan, om het te doen voorzien van het bewijs van inschrijving is een noodelooze omslag, welker vordering door een waanwijs aanbieder, die zijne bekendheid met de wet eens wil toonen, kwaad bloed kan zetten. Als het hooger bestuur de overtuiging heeft, dat aan eene bewaring de stukken verloren raken, moet men, hoe eer zoo beter, den titularis door een ander vervangen.

Ik heb op art. 5 van het ontwerp (art. 1239 B. W.) — behoudens het aangevoerde om zoo spoedig mogelijk de verplichting tot onderzoek naar de bevoegdheid op te leggen aan den notaris, op wiens verklaring de bewaarder zou kunnen moeten afgaan —, geen andere opmerking, dan dat ik de toestemming tot doorhaling altijd in

minuut zou wenschen te zien opgemaakt, om, in verband tot de dubbele boekhouding, welke ik slechts zeer verkort wensch, voor den rang bovenal, een blijvend stuk te hebben, waaruit men ingeval van beschadiging der archieven, de noodige inlichtingen zoude kunnen putten.

Ten aanzien van de opgaven, verplichtend gesteld bij art. 6, art. 1240 B. W. meen ik te mogen verwijzen naar mijne opmerking bij art. 1 op art. 1236 gemaakt.

Ten aanzien van art. 10, de overgangsbepaling, verwijs ik naar mijne hierboven gemaakte opmerking, dat het wel meer wenschelijk zou zijn, even als bij de invoering van het Nederl. Wetb. geschied is, alle hypotheeken van het vorig tijdvak, onverschillig hun levensduur, te doen vernieuwen. Zeker waren de wijzigingen in de burgerlijke wetgeving aangebracht, toen nog veel gewichtiger, de voorgestelde zijn echter werkelijk ook geenszins van belang ontbloot. In elk geval zal men op het bepaalde tijdstip met een nieuwe boekhouding moeten beginnen.

De goed gestelde memorie van toelichting is, wat de verwachting op eene geheele regeling van het hypotheekwezen betreft, vrij optimistisch; ik deel de hoop der betrokken ministers niet, en ben dus, daar in hun oog de urgentie tot partieele regeling niet zoo groot kan zijn als bij mij, hun nog te meer dankbaar voor het voorstel tot partieele verbetering.

Het zij hier ingelascht, voor het mogelijk geval dat mijn mond voor goed gesloten zal zijn bij eene eindregeling, dat ik er geen bezwaar in zie om, zoo het nageslacht eens met een betere rechterlijke organisatie mocht worden begunstigd, ook het getal bewaringen, evenzeer als dat der rechtbanken, vrij wat te verminderen maar dat is, wat de bewaring betreft geheel en al afhankelijk van de afscheiding van het kadaster, waartoe de behoefte met den dag toeneemt. Wordt de tegenwoordige allerellendigste, ja onhoudbare toestand, bestendigd, men zoude ook andere bepalingen moeten aannemen voor de verantwoordelijkheid der bewaarders. De Staat zou deze van hen moeten overnemen, voor zooverre zij in dwaling waren gekomen door kadastrale abuizen, welke zij niet konde ontdekken „*Tot het onmogelijke is niemand gehouden.*”

Maar er is bovendien vrij wat, dat in het afgetrockkene mogelijk is, doch onmogelijk wordt bij de veelvuldigheid van het opgedragen werk, dat geheel niet even gemakkelijk valt. En waar ik aan mijn kantoor over die bewering mij volstrekt niet schaam, kan men begrijpen, hoe sterker men dat nog moet gevoelen op

hooggevorderden leeftijd en bij een verantwoordelijk werk van drie- à vierdubbelen omvang. Maar afgescheiden van die meening, houd ik het er voor, dat, waar de Staat aan het publiek het gebruik maken van een instelling oplegt en de ambtenaren daarvoor aanwijst, de Staat ook geheel verantwoordelijk moet zijn voor de geleden schade, behoudens zijn recht van verhaal natuurlijk op den betrokken ambtenaar. De schade, welke door verzuim kan geleden worden, is onbepaald, het verhaal dat een bijzonder persoon aanbiedt, uit den aard der zaak beperkt.

Het publiek zoude dus zeer getaat wezen met eene andere regeling dier verantwoordelijkheid, en voor de Regeering zoude het een heilzame prikkel zijn om bij de vergeving van het verantwoordelijk ambt van bewaarder, meer te letten op het belang der zaak, dan op dat van den persoon. De betrokken ambtenaren zouden dan hun borgtocht niet meer stellen ten behoeve van het publiek, maar van den Staat.

Onder het schrijven van dit stukje maakte ik kennis met eene oproeping door 12 landmeters van het kadaster tot hunne ambtgenooten gericht om op Zondag 13 Juni en volgende dagen te Amsterdam bijeen te komen, ten einde te spreken over een tiental punten tot de reorganisatie van dat vak betrekkelijk. Onderscheidene dier vraagpunten schijnen allezins der bespreking waardig. Had ik ze vroeger gekend, ik zoude over zeker voornemen van den Minister van Financien wellicht meer openlijk hebben gesproken, dan ik mij nu geoorloofd rekende. Juich ik die samenkost alleszins toe, zij wekt, ook door de wijze waarop de kadastrale ambtenaren machtiging verkregen, haar zonder bijzondere vergunning te bezoeken, wel eenigermate het vermoeden op, van een officieelen tint te hebben, wat ik minder wenschelijk vind. Een Minister en een hoofdbestuur handelen ongetwijfeld wijs en verstandig door naar licht te zoeken, waar dat eenigermate verkrijgbaar is, en het verheugt mij altijd, wanneer ik zie dat de lager geplaatsten, de jongeren, die zich goed gedragen, door hunne meerderen en ouderen met achting behandeld worden, maar men doe toch niets, wat eenigen inbreuk kan maken op zijne zelfstandigheid en onafhankelijkheid, welke de hoogste staatsdienaar, de Minister, jegens een ieder behoort aan den dag te leggen.

Ik volgde het voorbeeld der Regeering, welke zich terecht wil bepalen tot partieele verbetering, en voegde dus aan haar voorstellen zoo weinig mogelijk toe. Ik bracht dan ook geene literatuur

te berde, maar mijne voornamen beweegreden was, in deze vrij afgetrokken materie een eenvoudig woord te zeggen, dat ook door den gewonen burger begrepen zou kunnen worden, en alzoo moge werken op de publieke opinie.

Hoorn 7 Juni 1875.

A. VAN ECK.

P. S. De vergadering van heeren *landmeters van het kadaster* vond na dit schrijven plaats. Zij werd wel bijgewoond door de *Ingenieurs Verificateurs in de divisien*, niet door eenig hoofd- of ander ambtenaar van het hoofdbestuur. Wellicht moet men daaraan de gevolgtrekking ontleenen, dat mijne opvatting, of zij een officieelen tint zou gehad hebben, niet gegrond is. Bekend geworden met het behandelde in hoofdzaak, reken ik mijnerzijds eene bespreking daarvan minder gepast, daar die ambtenaren, hoewel zeker de openbaarmaking niet schromende, haar wel niet zullen wenschen, voor dat Z. E. de Minister van Financien het verslag dier vergadering zal hebben ontvangen.
